

प्रतिज्ञापत्र

मी प्रतिज्ञापूरुवक निवेदन करतो की, 'शिरोळ तालुक्यातील कर्मवीर दादासाहेब गायकवाड सबलीकरण व स्वाभीमान योजना ; एक सामाजिक व राजकीय अभ्यास' (सन २००४ ते २०११) या शिर्षकाच्या प्रबंधाचे संशोधनात्मक काम मी स्वतः पूर्ण केले असून हा लघु शोधप्रबंध किंवा हया प्रबंधाचा कोणताही भाग यापूर्वी कोणत्याही विद्यापीठाच्या पदवीसाठी सादर केलेला नाही. या संशोधनामध्ये नमूद केलेली माहिती ही केवळ संदर्भासाठी वापरली असून त्यांचे योग्य तेथे निर्देश केलेले आहेत.

स्थळ :- कोल्हापूर

दिनांक :- २७/३/२०१५

मोहन रमेश कांबळे

संशोधक

प्रमाणपत्र

प्रमाणित करण्यात येते की, मोहन रमेश कांबळे यांनी शिवाजी विद्यापीठाच्या एम. फिल. (राज्यशास्त्र) पदवीसाठी 'शिरोळ तालुक्यातील कर्मवीर दादासाहेब गायकवाड सबलीकरण व स्वाभीमान योजना : एक सामाजिक व राजकीय अभ्यास' (सन २००४ ते २०११) या शीर्षकाचा सादर केलेला प्रस्तुत लघुशोध प्रबंध माझ्या माहितीप्रमाणे विश्वासाप्रमाणे या शोधप्रबंधाचे जे संशोधन सादर करण्यात आलेले आहे त्याचा अगर त्यामधील कोणत्याही भागाचा यापूर्वी शिवाजी विद्यापीठाच्या किंवा इतर विद्यापीठाची एम. फिल किंवा तत्सम पदवी मिळविण्यासाठी उपयोग करण्यात आलेला नाही. या संशोधनामध्ये नमूद केलेली माहिती ही केवळ संदर्भासाठी वापरली असून त्यांचे योग्य तेथे निर्देश केलेले आहेत.

स्थळ :- कोल्हापूर

दिनांक :- २१/३/२०१५

२१/३/१५
डॉ. एस. बी. कुरणे,

प्राचार्य, तुळजाभवानी महाविद्यालय, तुळजापूर,

जि. उस्मानाबाद

ऋणनिर्देश

“शिरोळ तालुक्यातील कर्मवीर दादासाहेब गायकवाड सबलीकरण व स्वाभिमान योजना : एक सामाजिक व राजकीय अभ्यास” हा लघु शोधप्रबंध पूर्ण करण्यासाठी मला प्रत्यक्ष तसेच अप्रत्यक्ष रूपात ज्यांचे ज्यांचे सहकार्य लाभले त्या सर्व हितचिंतकांचे मी मनपूर्वक आभार मानतो.

हा शोधप्रबंध ज्यांना स्वतः शिक्षणाचा गंधही नाही व अशिक्षित असून देखील मला शिक्षणासाठी सर्वांगीण मदत करणारे माझे आई-वडीलांचे आशिर्वाद व शिक्षक मामांची प्रेरणा यांचे मूर्तरूप आहे. माझा स्मृतीशेष भाऊ आयु. विद्याधर कांबळे व माझे तिर्थरूप मामा आयु. शिवाजी कांबळे यांना सविनय प्रणाम. या संशोधन कार्यासाठी आदरणीय गुरुवर्य विभागप्रमुख सौ. डॉ. भारती पाटील तसेच प्राध्यापक सौ. डॉ. वासंती रासम, प्राध्यापक डॉ. प्रकाश पवार, प्राध्यापक डॉ. रविंद्र भनगे या सर्वांचे मार्गदर्शन व सहकार्य लाभले. त्यांचा मी आभारी आहे.

सदर संशोधन कार्यासाठी आदरणीय “मार्गदर्शक” म्हणून गुरुवर्य डॉ. एस. बी. कुरणे, प्राचार्य, तुळजाभवानी महाविद्यालय, तुळजापूर, जि. उस्मानाबाद यांचे सततचे मार्गदर्शन लाभले व त्यांनी या संशोधन कार्यात विषयनिवडीपासून शोधप्रबंधाचे काम पूर्ण होईपर्यंत वेळोवेळी मार्गदर्शन केले आहे. त्यांच्या मार्गदर्शनअभावी प्रबंधाचे काम पूर्ण होऊ शकले नसते म्हणून मी त्यांच्या ऋणात राहणेच अधिक पसंत करेन.

सदर संशोधनासाठी माहिती संकलनासाठी मदत तसेच मार्गदर्शन करून सहकार्य केले ते कोल्हापूर जिल्हयातील सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागातील निरीक्षक, कुरुंदवाडचे मंडळ अधिकारी, कोल्हापूर जिल्हा भूमी अभिलेख अधिकारी, कोल्हापूर जिल्हा सहनिबंधक, उपविभागीय अधिकारी (इचलकरंजी), तहसिलदार (शिरोळ), कृषी अधिकारी (शिरोळ), पंचायत समिती (शिरोळ), तलाठी गावचावडी ऑफिस (कुरुंदवाड) व कोल्हापूर जिल्हयाचे जिल्हाधिकारी या सर्वांचा मी अत्यंत आभारी आहे.

सदर संशोधनाकरिता मला ज्यांचे आर्थिक सहकार्य व मार्गदर्शन मिळाले ते माझे मामा प्रा. हिंदूराव कांबळे, आंबेडकरी चळवळीचे कार्यकर्ते आर. पी. आय. पक्षाचे कोल्हापूर जिल्हयाचे जिल्हाध्यक्ष, उत्तम कांबळे, शिरोळ तालुक्याच्या सर्वेक्षणसाठी वाहनासह मदत करणारे माझे जिवलग मित्र, मोहन कांबळे, गंगाधर कांबळे, राकेश कांबळे, मिलिंद कांबळे,

रंगराव कांबळे तसेच मला नेहमी शिक्षणासाठी प्रोत्साहित करणारे प्रा. बाबासाहेब भोसले, प्रफुल्ल भोसले या सर्वांचा मी आभारी आहे.

तसेच या शोध प्रबंधाकरिता शिवाजी विद्यापीठाच्या बॅ. बाळासाहेब खर्डेकर ग्रंथालयाचे ग्रंथपाल व अन्य कर्मचाऱ्यांचाही त्यांनी वेळोवेळी केलेल्या सहकार्याबद्दल आभारी आहे. शिवाजी विद्यापीठातील माझे संशोधक मित्र प्रा. शशीकांत कांबळे, नवनाथ कुचेकर, विशाल कांबळे, राहूल नागुर्डेकर यांचाही मी आभारी आहे.

माझ्या जीवनातील प्रत्येक कार्य माझ्या कुटुंबियांचे आशिर्वाद व सहकार्याशिवाय अपूर्ण राहिले असते. सदर शोधप्रबंधासाठी माझे वडिल रमेश भीमराव कांबळे, आई सौ. बेबीताई रमेश कांबळे, भाऊ, प्रवीण रमेश कांबळे या सर्वांचे प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष लाभलेले सहकार्य मोलाचे ठरले आहे. त्यांच्या ऋणात राहणेच मी अधिक पसंत करीन.

धन्यवाद!

अनुक्रमणिका

प्रकरण	शीर्षक	पृष्ठ क्र.
प्रकरण पहिले	प्रास्ताविक	१ ते २४
	१.१ प्रस्तावना, १.२ सामाजिक न्यायाची पार्श्वभूमी – ऐतिहासिक आढावा, १.३ विकास प्रशासन, १.४ दारिद्र्याचा अर्थ, १.५ कर्मवीर दादासाहेब गायकवाड जीवन परिचय: प्रभाव व कार्य, १.६ कर्मवीर दादासाहेब गायकवाड सबलीकरण व स्वाभीमान योजनेचे स्वरूप १.७ कर्मवीर दादासाहेब गायकवाड सबलीकरण व स्वाभीमान योजनेची शासनाने निर्धारित केलेली उद्दिष्टे १.८ शिरोळ तालुक्याचा परिचय १.९ संशोधन विषयाची गृहीतके १.१० संशोधन विषयाची उद्दिष्ट्ये १.११ संशोधन विषयाची व्याप्ती १.१२ संशोधनाच्या मर्यादा १.१३ संशोधन विषयाची समस्या १.१४ संशोधन क्षेत्र १.१५ संशोधन विषयाचे महत्व १.१६ प्रकरण योजना १.१७ संशोधन पध्दती १.१८ माहितीची स्रोत १.१९ संशोधन साहित्याचे परिशीलन १.२० सारांश	

प्रकरण दुसरे	अनुसूचित जातींच्या सामाजिक व राजकीय धोरणाचा अभ्यास	२५ ते ३८
	<p>२.१ राज्यशासन व सामाजिक न्यायाचे धोरण</p> <p>२.२ मुलभूत अधिकारांचे वर्गीकरण</p> <p>२.३ मार्गदर्शक तत्वांचे वर्गीकरण</p> <p>२.४ राजकीय संरक्षण</p> <p>२.५ अनुसूचित जाती कल्याण विभागातर्गत असोसिएटेड संस्था</p> <p>२.६ सार्वजनिक धोरण</p> <p>२.७ योजना</p> <p>२.८ अनुसूचित जाती व नवबौध्द घटकातील लोकांसाठीच्या महाराष्ट्र शासनाकडून राबविण्यात येणाऱ्या योजना</p> <p>२.९ सारांश</p>	
प्रकरण तिसरे	कर्मवीर दादासाहेब गायकवाड सबलीकरण व स्वाभीमान योजनेचे स्वरूप व व्याप्ती	३९ ते ५२
	<p>३.१ प्रास्ताविक</p> <p>३.२ कर्मवीर दादासाहेब गायकवाड सबलीकरण व स्वाभीमान योजनेचा अभ्यास</p> <p>३.३ विकास प्रशासन व सदर योजनेचा अभ्यास</p> <p>३.४ जिल्हा समिती जबाबदारी अधिकारी क्षेत्र व कार्यपध्दती</p> <p>३.५ उपसमिती जबाबदारी, अधिकारक्षेत्र व कार्यपध्दती</p> <p>३.६ कर्मवीर दादासाहेब गायकवाड सबलीकरण व स्वाभीमान योजनेच्या उद्दिष्टांची मिमांसा</p> <p>३.७ सारांश</p>	

प्रकरण चौथे	कर्मवीर दादासाहेब गायकवाड सबलीकरण व स्वाभीमान योजनेचा शिरोळ तालुक्यातील अभ्यास	५३ ते ८७
	४.१ प्रस्तावना ४.२ शिरोळ तालुक्यातील सदर योजनेचा अभ्यास ४.३ लोकसंख्याविषयी माहिती ४.४ शैक्षणिक स्थिती ४.५ आर्थिक स्थिती ४.६ ग्रामपंचायत आणि सहकारी सोसायट्या ४.७ सारांश	
प्रकरण पाचवे	उपसंहार	८८ ते ९८
	५.१ प्रस्ताविक ५.२ गृहितके ५.३ संशोधनाची उद्दिष्टे ५.४ आधारदर्शक ५.५ विषयाच्या अभ्यासाची पध्दत ५.६ तथ्य संकलन व संख्याशास्त्रीय साधनांचा उपयोग ५.७ निष्कर्ष ५.८ महत्त्वाच्या सूचना व शिफारशी ५.९ समारोप	
परिशिष्टे	परिशिष्ट पहिले : संदर्भ ग्रंथसूची	९९ ते १०१
	परिशिष्ट दुसरे : मुलाखती अनुसूची	१०२ ते ११३
	जिल्हास्तरीय समिती सदस्यांची मुलाखत	
	तालुकास्तरीय समिती सदस्यांची मुलाखत	
	लाभार्थी कुटुंबांची मुलाखत अनुसूची	
	परिशिष्ट तिसरे : छायाचित्रे	११४ ते १२०
	परिशिष्ट चौथे : नकाशा	१२१

सारणी क्र.	पान नं.
तक्ता क्र. १	५३
तक्ता क्र. २,३	५४
तक्ता क्र. ४	५५
तक्ता क्र. ५	५६
तक्ता क्र. ८	५७
तक्ता क्र. ९,१०	५८
तक्ता क्र. ११	५९
तक्ता क्र. १२,१३	६०
तक्ता क्र. १४	६१
तक्ता क्र. १५	६२
तक्ता क्र. १६	६३
तक्ता क्र. १७,१८	६४
तक्ता क्र. १९	६६
तक्ता क्र. २०	६७
तक्ता क्र. २१,२२	७२
तक्ता क्र. २३,२४	७३
तक्ता क्र. २५,२६	७४
तक्ता क्र. २७,२८	७५
तक्ता क्र. २९,३०	७६
तक्ता क्र. ३१,३२	७७
तक्ता क्र. ३३,३४	७८
तक्ता क्र. ३५,३६	७९
तक्ता क्र. ३७	८०
तक्ता क्र. ३८	८३